

Straková, Theodora

Hudba na jakubském kůru v Brně od 2. pol. 17. do začátku 19. století

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. H, Řada hudebněvědná. 1984-1985, vol. 33-34, iss. H19-20, pp. [105]-112

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/112229>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

THEODORA STRAKOVÁ (BRNO)

HUDBA NA JAKUBSKÉM KŮRU V BRNĚ OD 2. POL. 17. DO ZAČÁTKU 19. STOLETÍ

V 2. polovině 17. a v prvních desetiletích 18. století se staly naše země opět důležitou křižovatkou evropského hudebního proudění a myšlení. Vpád italské hudby přináší sebou nové formové a vyjadřovací prostředky hudebního baroka. Nejen v Čechách, ale též na Moravě vznikají významná ohniska hudebního života v zámeckých kapelách, v klášterních domech a na kostelních kůrech.

I když sídlo císařského dvora a tím i dvorské hudební kapely se po smrti Rudolfa II. přesunulo z Prahy opět do Vídně, neustávají styky domácích hudebních institucí s dvorskou kapelou a jejími hudebníky. Tento vliv se projevil zejména v repertoáru hudebních středisek, z nichž mnohé dosáhly vysoké umělecké úrovně. Lze to říci nejen o hudebních kapelách a klášterních kantorátech, ale též o kostelních kůrech ve městech i na venkově.

Koncem 17. a v 1. polovině 18. století se vytvořilo důležité ohnisko hudebního života na kůru jakubského kostela v Brně, kde měla svou premiéru díla významných italských i německých skladatelů. Hudební tradice jakubského kůru sahá hluboko do minulosti. Svědčí o tom dochované prameny, zejména několik notovaných liturgických kodexů z 15. a 16. století.

Jeho soupeřem byl petrský kůr, o jehož hudební minulosti nás prameny informují jen velmi spíše. Byl zpočátku jediným chrámem brněnského podhradí, v němž bylo usídleno domácí obyvatelstvo slovanské. Německá kolonizace vyvolala nutnost stavby dalšího chrámu, který byl umístěn v blízkosti nového náměstí: v r. 1231 byl vybudován kostel sv. Jakuba za finanční podpory kláštera cisterciáček v Oslavanech u Brna. U obou chrámů, petrského i jakubského, byly zřízeny farní školy pro chlapce, kteří se učili číst a zpívat. Národnostní dualismus a spory o patronátní právo na jakubský kostel můžeme sledovat až do 16. století.¹

Během vleklých sporů s brněnskou kapitulou (od 1296) zanikla kon-

¹ František Šujan, *Dějepis Brna*. Brno 1902, s. 59 ad.

cem 13. století patrně farní jakubská škola. Byla však znovu obnovena se širším posláním r. 1466. Začátkem 16. století vyhořel jakubský kostel (1515); byl znovu vybudován v dnešní gotické podobě městskou radou a za finanční podpory šlechty a dán císařem Ferdinandem I. pod patronátní právo města Brna.² Od poloviny 16. století byla městská rada z většiny protestantská a tudíž i kostely, které spravovala. V letech 1584—86 působil u Jakuba jako farář Jan Rozenplut, kterého jmenoval olomoucký biskup Stanislav Pavlovský brněnským kanovníkem, aby patrně posílil jeho autoritu. Rozenplut v době brněnského pobytu pracoval na přípravě katolického kancionálu s převážnou většinou českých nápěvů.³ Jak se rozvíjel hudební život u Jakuba v době jeho působení, bohužel nevíme. Snad i sem pronikla vokální polyfonie vlivem biskupova dvora, kde tehdy působil slovinský polyfonik evropského věhlasu Jakob Handl.⁴ Mohl mít v Brně soupeře v augustiniánském kostele u sv. Tomáše, u premonstrátů v Zábřdovicích, možná též u jezuitů. Rovněž kapitulní chrám na Petrově stál se vši pravděpodobností v hudbě na stejné úrovni jako jakubský.

Po třicetileté válce utrpělo Brno velké hmotné ztráty. Byla pobořena řada domů a požár nešetřil ani chrám petrský (1643), kde lehly popelem dvoje varhany, bohatá knihovna a archiv.⁵ Jakubský kostel byl tentokrát ušetřen, podržel si svůj význam; farní jakubská škola se stala městskou a vyučovalo se na ní česky i německy, kdežto petrská škola nebyla již obnovena. Nicméně spory městské rady s petrskou kapitulou o jakubský chrám pokračovaly i v 2. polovině 17. století.⁶

Když se Brno v r. 1642 stalo hlavním městem Moravy a sídlem řady nových úřadů státních i zemských, přibývalo v městě šlechty, jež si zakupovala měšťanské domy nejen na Petrově a na Starém náměstí (Zelný trh), ale zabrala část domů na Velkém náměstí a v jeho okolí. Nejen že přestavovala tyto domy v paláce, které byly daně prosté a tím ochuzovala měšťanské vrstvy ve městě, ale získávala velkou pravomoc a uplatňovala svůj vliv u městské rady též při obsazování míst kantorů, varhaníků i dalších hudebníků, jak jsme toho svědky v případě jakubského kostela, jenž stál pod pravomocí městské rady. Není vyloučeno, že šlechta ovlivňovala dění ve městě a tudíž zasahovala i v dalších brněnských chrámech s výjimkou kapitulního, kde se uplatňoval především vliv olomouckého biskupa a kapituly, již byla brněnská podřízena až do r. 1777; Brno se stalo sídlem biskupa a petrský chrám katedrálním.⁷

Místa varhaníků a zpěváků byla v průběhu doby obsazována jakýmsi konkursním řízením, při němž se musil uchazeč podrobit kvalifikační zkoušce. V 2. polovině 17. století tomu tak pravděpodobně nebylo. V pří-

² Listina, daná v Innsbrucku 11. února 1532; uložena v archívu města Brna (ná-dále AMB), Stará registratura, sig. J/a 238, krabice 84.

³ O Rozenplutovi a hudebním životě u dvora olomouckého biskupa viz Theodora Straková, *Vokálně polyfonní skladby na Moravě v 16. a na začátku 17. století*, I. Časopis Mor. musea, roč. LXVI, 1981, vědy společenské.

⁴ O Handlovi a jeho působení v českých zemích tamtéž, roč. LXVII, 1982, vědy společenské, s. 85—93.

⁵ Šujan, *ibid.* 217.

⁶ AMB, Stará registratura, sig. J/a 238, krabice 84. Různé písemnosti, č. 8.

⁷ Šujan, *ibid.* 270—271.

piše, datovaném 30. ledna 1678 a adresovaném městské radě, hájí se jakubský kantor Matthaues Ferdinand Müller proti stížnosti nekvalifikovaných hudebníků Joh. G. Marse, Wenc. Adalb. Missara a Franc. Ign. Rohna. Müller je na listině podepsán jako *Director Chori ad St. Jacobum et ad St. Joannem*.⁸ Z tohoto funkčního označení je patrné, že jakubští hudebníci v čele s kantorem obstarávali též hudbu u sv. Jana. Za jednotlivá vystoupení platili minorité 1 zl.; proto 14. června 1725 dal kvardián Štěpán Christ jakubským hudebníkům výpověď a od 2. 2. 1726 měli už svůj vlastní soubor.⁹

Dlouhodobě obstarávali jakubští hudebníci, vokalisté i instrumentalisté, také hudbu u sv. Michala. Dochovaly se totiž žádosti o roční podporu 20 zl., adresované zemskému sněmu markrabství moravského, a to z let 1705—1775. Na těchto suplikách jsou podepsáni jako „*Unterthänigste Vocal und Instrumental Stadt Musici*“ nebo „*Sammentliche Vocal und Instrumental Musici der Pfarrkirche St. Jacob*“. Hudebníci žádají roční odměnu za účinkování při bohoslužbách u sv. Michala, konaných u příležitosti zahájení zemského sněmu a zemských soudů a za vytrubování na radniční věži.¹⁰ V r. 1716 podepsali žádost jménem hudebníků *Matthias Franz Altman, Cantor* a *Joseph Ludwig Lader, Stadt Thürmer*. Od r. 1764 je na žádostech vždy podepsán: „*Unterthänigste Peregrinus Gravani, Chori Regens ad Stum Jacobum und Sammentliche Musici ad Chorum Ecclesiae Parochialis*“. Měl tedy jakubský kůr nejen své vokalisty, ale k provozování figurální hudby též soubor instrumentalistů, neboť obojí byli placeni městskou radou. Neznáme bohužel ani složení, ani počet jakubských hudebníků. Počet choralistů kolisal mezi třemi a čtyřmi v případě, že varhaník nebo ředitel školy mohl nahradit některého ze zpěváků. Jinak byli na kůru zaměstnání kantor ve funkci regenschorih, varhaník, 2 tenoristé a 2 basisté. K jakubskému kůru patřili chlapci — vokalisté obvykle v počtu čtyř, dále ředitel farní školy a učitelští pomocníci. Jak velký byl instrumentální soubor a v jakém složení, nejsme informováni přímo; lze je odvodit z obsazení dochovaných skladeb z konce 17. a 1. poloviny 18. století.

Z toho, co tu bylo zatím řečeno o jakubském kůru, není pochyb o tom, že zaujímal mezi farními brněnskými kostely v 2. polovině 17. a v 1. polovině 18. století vedoucí místo. Kapitula byla ve finančním i morálním úpadku, což se odrazilo zřejmě i na petrském kůru.¹¹ Není tudíž divu, že se petrovští hudebníci často ucházeli o volné místo u Jakuba. Jen klášterní kůry u sv. Tomáše nebo u rajhradských benediktinů a brněnských jezuitů mohly se co do umělecké úrovně srovnávat s jakubským kůrem.

O místa kantorů-ředitelů kůru, varhaníků i zpěváků na jakubský kůr

⁸ AMB, dřívější sig. C 43/70, Sv. Jakub. Nová sig. zatím nezjištěna. K této sig. se vztahují též všechny další údaje, týkající se obsazování míst kantorů u sv. Jakuba a ostatních členů jakubského kůru z let 1678—1777, vyjma varhaníků.

⁹ Kronika brněnských minoritů od Štěpána Christa r. 1733 v archivu konventu minoritů v Brně. — O hudbě minoritů v Brně počátkem 18. století viz Vlad. Kryš-tovský v časopise Hlídka LVI, 1939, č. 1, s. 27—28.

¹⁰ StOA v Brně, Zemská registratura, L 10.

¹¹ Šujan, ibid. 273.

se ucházeli hudebníci s výbornou kvalifikací i dlouholetou praxí. Jejich žádosti byly vždy doloženy doporučením bývalého zaměstnavatele, šlechtického patrona či významného hudebníka.

Nejstarší zprávy o jakubských hudebnících pocházejí z r. 1674. V aktovém materiálu se objevuje jméno Johann Martin Faber, který tu zastával místo varhaníka až do své smrti († před 9. 11. 1674). V době jeho nemoci jej zastupoval Jakob Handl. Byl to brněnský občan, který se, jak vyplývá z jeho žádosti o místo po Faberovi, podané 14. 12. 1674, v době obležení Brna Švédy velmi angažoval.¹² Nebyl jediným uchazečem; již 9. 11. t. r. je datována žádost Joh. Wenc. Wrby z Vyskova, ze 14. 12. žádost Andrea Ferdinanda Matiise, Brňana, doporučeného jezuitskou kolejí jako dobrého hudebníka.¹³ Bylo patrně vyhověno již opakované žádosti o místo po Faberovi, kterou podal 16. 12. 1674 brněnský měšťan Johann Handl;¹⁴ zastával je do r. 1690, avšak od r. 1687 v době nemoci jej zastupoval až do smrti Johann Joseph Michalicky.¹⁵

V čele jakubské farní školy stál v 70. a 80. letech 17. století již zmíněný Wenceslaus Adalbert Missar. V aktovém materiálu je jmenován jako rektor (1678), později (v r. 1683) jako *Schulmeister*.¹⁶

V r. 1682 působil na jakubském kůru po zmíněném Mat. Ferd. Müllerovi Georg Ignaz Graff, podepsaný na své žádosti o zvýšení výživného na diskantisty z 29. ledna 1682 jako *Cantor ad Stum Jacobum*. Byl původně „*Cantor in Monte St. Petri*“; jakubský hudební inventář z r. 1763 zaznamenává s tímto jménem tři mše. Ve funkci jej vystřídal Johann Adam Schneider, který je tu doložen v letech 1711 až do zač. r. 1715.¹⁷

Po zemřelém kantoru Schneidroví uchází se o toto místo Mathias Franz Altmann. Působil jako kantor na Petrově od roku 1682, po odchodu Graffově k sv. Jakubu. Žádal o místo jakubského kantora pravděpodobně již po Graffově smrti byl přijat J. A. Schneider. Jaký byl důvod zamítnutí jeho první žádosti, nevíme. Nedochoval se příslušný aktový materiál. Téměř po třicetiletém působení v kapitulním chrámu obnovuje svou žádost městské radě o přidělení uvolněného místa u sv. Jakuba. V této žádosti z 13. února 1715 výslovně zdůrazňuje, že navázal korespondenční styky s Římem i s císařským dvorem ve Vídni a tak získal od nejslavnějších skladatelů vynikající kompozice, jež nebyly dosud nikde provedeny, a že i v budoucnu bude mít možnost dále tyto skladby opatrovat.¹⁸ Altmann působil u sv. Jakuba jen krátce; umírá již v r. 1718 a ve funkci jej vystřídal jeho syn Ferdinand Franz Altmann. Nebyl sám, kdo se o toto místo ucházel. Mezi jinými objevujeme tu jméno Ignaz Ant. Beer, v žádosti podepsaný jako regenschori v Hustopečích na panství hr. z Althanů,

¹² AMB, Stará registratura, inv. č. 314, sig. 06, karton 1/13, fasc. Obsazování místa varhaníka v kostele sv. Jakuba v Brně v letech 1674—1776, fol. 32—33.

¹³ Ibid., fol. 38—43, 13—14.

¹⁴ Ibid., fol. 15—18.

¹⁵ Ibid., fol. 9. — Joh. Jos. Michalicky byl od r. 1678 varhaníkem u sv. Tomáše v Brně. V době Altmannova a Rusmanova působení u sv. Jakuba tu byl varhaníkem Jakob Wachter, jehož kompozice jsou zapsány v inventáři z r. 1763. Působil tu od r. 1714 až do své smrti 1741.

¹⁶ V aktovém materiálu se objevuje též označení *Ludi Rector*.

¹⁷ AMB, C 43/70, fasc. sv. Jakub.

¹⁸ Ibid., fasc. 32.

kteřý byl r. 1730 přijat za ředitele kůru v minoritském konventě v Brně.¹⁹ Je zajímavé, že se konkursní řízení tentokrát protáhlo téměř na rok. Uchazeči se musili podrobit kvalifikační zkoušce, jak vyplývá z nedatované žádosti Ig. Ant. Beera. Dalším z uchazečů byl Elias Paulin z Počátek z Čechách, který se na své žádosti z 26. 9. 1718 podepsal jako „*der geistliche Bassist auf dem Petersberg*“. Ještě v únoru a v dubnu roku 1719 nebylo toto místo dosud obsazeno, jak ukazují nové žádosti, jež podal Johann Thomas Fröhlich, *pro tempore chori director bey Ihro Hochgräfl. Excelenz Grafen von Althan*, kterou podpořil jeho zaměstnavatel. Magistrát zamítl Fröhlichovu žádost 14. března 1719, ale již v dubnu se Fröhlich znovu pokusil získat toto místo. Pak teprve se městská rada rozhodla přidělit kantorské místo Altmannovu synovi. Snad bylo rozhodujícím faktorem, že vlastnil vzácnou otcovu sbírku; a skutečně 12. května 1719 už ve funkci kantora předává Ferdinand Fr. Altmann hudební materiál, který shromáždil jeho otec. Ani on se netěšil dlouho ze svého místa, které získal po svém otci.

Po jeho smrti se k brněnské městské radě sešla opět řada žádostí; znovu se o kantorské místo ucházeli Ignác Ant. Beer a Joh. Thomas Fröhlich. Žádost si podal též ředitel kůru u sv. Mořice v Olomouci Thomas Seemann. Místo však bylo přiděleno jinému uchazeči: byl jím Matthaeus Rusman, *Vice Regens Chori und Bassist in der Pfarrkirche bey St. Michael in Wien*, jak čteme na jeho žádosti z 12. 9. 1721, již doporučil Felix Weiss, *Curatus et Musices Praefectus ad St. Michaelem, Vienna*. Zřejmě městská rada i duchovní správa kostela měly na mysli udržet repertoárovou linii, ale též uměleckou úroveň, kterou měla chrámová hudba za obou Altmannů. Rusman rozšiřoval dále Altmannovu sbírku a pořídil si jakýsi tematický inventář, z něhož bylo patrné, co pocházelo z Altmannova vlastnictví a co bylo získáno až později.

Ve své žádosti o zvýšení platu i deputátu, podané 2. října 1723, Rusman výslovně uvádí, že sám pořídil na 2000 not a že má styky s císařským dvorem i vídeňskými skladateli. Sám se zavázal, že ponechá farnímu úřadu bezplatně všechny hudebniny, které vlastní a které časem v době svého působení u sv. Jakuba získá. A také po jeho smrti musil jeho syn, zpěvák a v době otcovy nemoci viceregent kostelního kůru Kajetán Rusman, vydat otcovu sbírku, kterou převzal nově jmenovaný ředitel kůru Peregrin Gravani (1732—1815). Pocházel z Jaroměřic n. Rokytnou z rodiny malíře v Questenberkových službách Tobiáše Gravanioho; se svými sourozenci a dalšími členy této rozvětvené hudebnické rodiny se aktivně podílel na provozování operních a kantátových děl. V Brně působil Gravani již v r. 1755 u magistrátu. U sv. Jakuba byl přijat jako tenorista a teprve od konce r. 1762, po smrti Rusmanově, stává se tu ředitelem kůru.²⁰

Zdá se, že jeho prvním úkolem bylo provést soupis všech hudebnin, pocházejících ze sbírky Altmannovy i Rusmanovy, jak vyplývá ze zápisu, umístěného na konci tematického inventáře: *Obstehende Musicalien*

¹⁹ Bohumír Štědroň, *Kláštevní hudba v 18. století u nás*. Věda a život 6, č. 7, s. 275.

²⁰ T ý ž, *Mozartovi vrstevníci v Brně*. Bertramka 2, 1950, č. 5—6.

haben wir Endes benandte von des seeligen Matthaei Rußmann gewesten Regente Chori ad St. Jacobum eigenthumb gehörige nicht nur übernommen, sondern auch lauth dieses Inventarii ihme Peregrino Gravani dermahligen Regenti Chori in seine Obsorg und Verwahrung übergeben. So geschehen Brünn den 3. Juni 1763. Podelpsáni: Johann Jakob Schwartz, Kirchen-Verwalter a Norbert Peter Paul Hadrawa [...] zur Inventierung deren diesfällig Musicalien denominierter Commissarius.

Daß ich Peregrinus Gravani dermahligter Regens Chori ad Sanctum Jacobum die, inhalt des diesfällig Inventarii specificirte und zu Sanct Jacob eigenthumb gehörige Kirchen-Musicalien in meine Verwahrung und fleißige Obsorg legaliter übernommen, thue nicht nur ein solches mit meiner eigener Handt, sondern Pettschafts-Fertigung bestättigen, sondern auch mich dahin auf das kräftigste Verobligieren alljährig mit tauglichen und neueren Musicalien den Chor zu Ehre Gottes und Scti Jacobi zu versehen und solch neu eingeschafte Musicalien an Messen, Vespern, Requiem und was sonst erforderlich sein wirdt, der Kirchen S. Jacobi eigenthumb vor nun und zu Kunft zu überlassen. Brünn den 3 Juny 1763. Peregrin Gravani Regens Chori ad S. Jacobum.²¹

Při pozorném prohlédnutí inventáře lze dobře rozeznat ty zápisy, které začal si pořizovat Rusman. Liší se nejen písmem, ale též rozdílnou velikostí použitého papíru. Byly svázány v r. 1763 s Gravaniho zápisy do jedné knihy. Gravani poznámkami zřetelně odlišil, co převzal, co pochází z té které sbírky a co přidal nebo později pořizoval s uvedením dat, kdy byly pro jakubský kůr pořízeny.²²

Podle inventáře a z dochovaných hudebnin lze usuzovat na hudební repertoár kůru, který doznal v průběhu doby značných změn vlivem měnícího se vkusu a hudebního stylu. Jestliže Altmannova sbírka je převážně zaměřena k italské hudbě 2. pol. 17. a zač. 18. stol., převládá ve sbírce Rusmanově vedle italské též německá hudba z údobí pozdního baroka, která zněla u císařského dvora nebo v klášterních domech v Rakousku i u nás. Hudební život na jakubském kůru je možno v 1. pol. 18. století, tedy za Altmanna a zčásti ještě i za Rusmana, srovnat pouze s intenzitou a repertoárovou moderností zámeckých kapel té doby. Lze jej označit za mezičlánek, který spojoval moravské hudební kapely konce 17. století s kapelou J. A. Questenberka v Jaroměřicích a posléze s kapelou hraběte Tomáše Vinciguerry Collalta v Brtnici, která v repertoáru pokrývá údobí tzv. kritických let 1740—1760. V těchto střediscích se pěstovala instrumentální i vokální hudba jako na kostelním kůru u sv. Jakuba, kde byli tehdy zastoupeni italscí skladatelé z okruhu škol benátské, neapolské a boloňské (např. Ant. Caldara, Franc. a Ign. Conti, Pietro Ziani, Alles. Scarlatti, Francesco Feo ad.). Nechybějí tu ani chrámové kantáty Giov. Bat. Bassaniho a kompozice Giacoma Carissimihho, dvorního vídeňského kapelníka J. J. Fuxe a dalších. Je sice pravda, že se kom-

²¹ Inventář uložen v rukopisech jakubské knihovny, č. 16, AMB.

²² Miroslav Krejčí, *Inventář hudebnin z kostela sv. Jakuba v Brně z r. 1763 se zvláštním zřetelem k Peregrinu Gravanimu*. Diplomní práce, Brno 1957, fakulta filozofická.

pozice uvedených skladatelů objevují též v jiných hudebních sbírkách, např. v jedinečné sbírce hudebnin augustiniánů u sv. Tomáše v Brně. Avšak rozdíl spočívá zejména v tom, že jejich výskyt v jakubské sbírce je daleko početnější proti ostatním a že se v řadě případů jedná o unikáty, které nenajdeme ani v domácích, ani v zahraničních hudebních fondech. Ukázalo se, že Altmannovo i Rusmanovo tvrzení o unikátnosti hudebnin, které získali, bylo pravdivé. Měla tedy řada skladeb Ant. Caldary nebo J. J. Fuxe svou premiéru u sv. Jakuba, nebo nebyla dosud vůbec provedena. V 2. pol. 18. století se rozšiřuje jakubská sbírka i repertoár jakubského kůru o předklasické skladby a zejména o kompozice vídeňských klasiků Haydna a Mozarta i představitelů české hudební emigrace. Tento stylový přerod se udál zejména v době působení ředitele kůru Peregrina Gravaniho, který v inventáři, jak už bylo řečeno, zřetelně označil dobu získání skladeb. Avšak mnoho ze skladeb zaznamenaných v inventáři z r. 1763 se nám do dnešní doby nedochovalo. Nevíme ani, jaký slohový profil měly Altmannovy skladby, o jejichž existenci se nevědělo. Dovídáme se o nich ze soupisu hudebnin, který pořídil v roce 1841 ředitel jakubského kůru Leopold Streit.²³ Soupis není bohužel tematický, nýbrž souhrnný podle oborů. Ve velkém počtu jsou v něm zaznamenáni Caldara, Conti, Gravani, Reutter, Reinhardt, Zechner; Altmann má tu celkem 176 skladeb. Jde výlučně o kompozice chrámového určení. Poněvadž Altmannovy kompozice nejsou zapsány v inventáři z r. 1763, je více než pravděpodobné, že Ferd. Altmann předal kostelu jen část otcovy sbírky. Kde L. Streit zbytek Altmannovy sbírky včetně jeho skladeb našel nebo získal, nelze zatím říci.

Evropský význam propůjčují jakubské hudební sbírce tyto dvě skutečnosti: 1. jsou v ní zastoupeny unikáty skladeb, které se nevyskytují v žádné z evropských knihoven a archivů; 2. péčí Leopolda Streita, za něhož hudební život na jakubském kůru dozníval ve svém někdejší lesku, byla připravena a s největší pravděpodobností v r. 1842 také provedena Beethovenova *Missa solemnis*, a to ještě před svou vídeňskou premiérou.²⁴

DIE MUSIK AM JAKOBSCHOR IN BRÜNN SEIT DER ZWEITEN HÄLFTE DES 17. JAHRHUNDERTS BIS ZUM ANFANG DES 19. JAHRHUNDERTS

Ein erhaltenes Musikinventar und zahlreiche Musikalien stellen die quellenkundliche Basis für die Erforschung des Musikbetriebs und -repertoires des Jakobschors in Brünn dar. Während die sog. Sammlung von Altmann überwiegend zur italie-

²³ *Inventarium über diejenlgen Musikalien, welche sich bei der Stadtpfarrkirche zu St. Jakob befinden. Brünn, den 10. Juli 1841. Pödepsán Leopold Streit, Regenschori bei St. Jakob.*

²⁴ Karel Vetterl, *Zur liturgischen Uraufführung der Missa solemnis von L. v. Beethoven. Musica divina 1929, č. 6.* — Partituru pořídil L. Streit; je uložena spolu s hlasovým materiálem v oddělení dějin hudby Moravského muzea v Brně.

nischen Musik der zweiten Hälfte des 17. Jahrhunderts und des Beginns des 18. Jahrhunderts orientiert ist, dominiert in der Sammlung von Rusman auch die deutsche Spätbarockmusik, die sich am Kaiserhof, in österreichischen Klöstern und auch in den böhmischen Ländern geltend machte. Die Musiksammlung des Jakobschors ist von europäischer Bedeutung:

1. Sie enthält einmalige Kompositionen, die in keiner anderen europäischen Musikbibliothek vorhanden sind.

2. Höchstwahrscheinlich wurde 1824 durch die Pflege Leopold Streits (unter dessen Führung gab es noch am Jakobschor ein reiches traditionelles Musikleben) Beethovens *Missa solennis* aufgeführt, und zwar noch von ihrer Wiener Premiere.

R. P.